

- Hovoříme o tzv. **komunitárním právu ŽP**
  - Je to rozsáhlý soubor environmentálních norem
  - Nejdůležitější **faktor ovlivňující** národní legislativu ŽP
    - **V členských zemích** (v roce 2012 je to 27 zemí)
    - **V kandidátských zemích** ( v roce 2012 to jsou Chorvatsko, Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Černá Hora, Island, Srbsko, Turecko)

- V řadě případů týkajících se ŽP dnes již nemají **národní zákonodárci** (parlamenty) těchto zemí jinou možnost než tzv. **transponovat\* komunitární právo**
- *\*Transpozice = zavádění legislativy Evropské unie do legislativy jejích členských států s cílem sblížení jejich právních řádů*

# 1. Prameny komunitárního práva ŽP

- Prameny práva = vše od zákonů až po vyhlášky obcí
- Prameny evropského práva ŽP jsou obsaženy v:
  - Primárním komunitárním právu = hlavně Smlouva o založení Evropského společenství (SES)
  - Sekundárním komunitárním právu = různá:
    - nařízení
    - směrnice
    - rozhodnutí
    - doporučení a stanoviska
  - Mezinárodních úmluvách (jen tehdy, když ji členský stát přijme čili ratifikuje)

# Primární prameny

- Základem je **Hlava XIX, články 174-176 SES** nazvaná „Životní prostředí“
- Určitým paradoxem je, že **v žádném z těchto článků není pojem životní prostředí definován**
- Ze znění to lze pouze **nepřímo odvodit** – viz následující snímek

- EU tedy považuje za problematiku životní prostředí:
  - Čistotu **ovzduší**
  - Čistotu **vod** (vnitrozemských i moří)
  - Kvalitu **pitné vody**
  - Kvalitu **potravin**
  - Ochranu proti **hluku**
  - Ochranu proti **kontaminaci a erozi půdy**
  - Ochrana **flóry a fauny včetně jejich stanovišť**
  - Ochrana **krajiny**
  - **Územní plánování**
  - Hospodaření s **odpady a obaly**
  - Ochrana **klimatu**

# Sekundární prameny

- **Nařízení**

- = **vždy pro všechny státy, právnické a fyzické osoby v EU**

- = stanovení pravidel **přímo**

- = každý **stát si stanoví své vlastní sankce** za porušení

- = nařízení používána v oblasti ŽP **zatím výjimečně**

- = např. *úplný zákaz dovozu výrobků z chráněných druhů*

- = např. *pravidla získávání označení „ekologický“ výrobek*

- **Směrnice**

- = platí **vždy pro členské státy**

- = **nejčastější forma** komunitární norem v oblasti ŽP

- = **je závazná pokud jde o výsledek**, který má být dosažen

- = cesta k dosažení je **ponechána na jednotliv. státech**

- = např. *s. o ochraně volně žijících ptáků* ([s. o ptácích](#))

- = např. *s. o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin* ([s. o stanovištích](#))

**...tyto dvě směrnice jsou v oblasti ochrany ŽP v rámci EU vůbec nejdůležitějšími právními předpisy!!!**

- **Rozhodnutí**

- = mohou být závazná pro členský stát, fyzickou či právnickou osobu

- = poměrně často využívána

- = **např.** *souhlas Evropské komise s přísnějšími ekologickými pravidly nějakého členského státu oproti pravidlům celé EU*



- **Doporučení a stanoviska**

- = určeny **pro členské státy či právnické osoby**

- = obsahují **nějaký požadavek na chování** subjektu

- = **nejsou právně závazná**

- = **nejsou stanoveny sankce**

- = jejich **význam je omezený, nejsou většinou vůbec respektována**

- = **např. d. o snižování chlor-fluorovaných uhlovodíků (CFC) používaných v průmyslu**

## **2. Cíle ochrany ŽP v EU**

- Ochrana a zlepšování kvality ŽP**
- Ochrana lidského zdraví**
- Racionální využívání přírodních zdrojů**
- Řešení celosvětových problémů ŽP**

# 3. Principy (pravidla) ochrany ŽP v EU

- Princip subsidiarity – v podstatě říká, že nějaké opatření EU připadá v úvahu jen tehdy, když je tak možné cílů EU dosáhnout lépe než na úrovni jednotlivých států
- Kolem tohoto principu se vede **velká diskuze**, problém je ve spojení „*dosáhnout lépe*“ - není jasné jestli to znamená rychleji, levněji, více s ohledem na občany, ...

- **Princip integrace** – znamená, že požadavky ochrany ŽP musí být **obsaženy ve všech právních normách, kterými EU stanovuje pravidla fungování ostatních oblastí lidské činnosti** (průmysl, zemědělství, doprava, energetika, ...)
- **Dělat nějaká opatření v oblasti ŽP a zapomínat na související problémy** v jiných oblastech by k ničemu nevedlo

- Princip předběžné opatrnosti – v oblasti ŽP se používá tehdy pokud je třeba odůvodnit nějaký krok EU a **chybí k tomu vědecky podložené argumenty o vztahu možného rizika a skutečného poškození**
- Princip je **používán v mnoha oblastech**, např. opatření proti změně klimatu, v oblasti nakládání s geneticky modifikovanými organismy (GMO), při omezování použití některých chemických látek s dosud nejasným dopadem na ŽP, zdraví lidí apod.

- Princip prevence – souvisí s předchozím
- Povinnost **provést včas potřebná opatření**, která zabrání poškození ŽP
- Vychází z předpokladu, že **je účinnější prevence než následná náprava škod**

- Princip platí znečišťovatel – stanoví odpovědnost původce znečištění
- Princip nápravy škod u zdroje – má pouze teoretický význam, **není možné ho brát doslova**
- Např. v oblasti škod působených **automobilovou dopravou** (emise výfukových plynů, zábor půdy na silnice a parkoviště, hluchnost, ...) by to znamenalo tuto dopravu **tvrdě omezit = jasné problémy.**

Místo toho se stanovují **emisní limity pro motory** a povinnost jejich pravidelné kontroly

# 4. Nástroje ochrany ŽP v EU

- **A) Právní nástroje** = nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska (viz Prameny práva)
- **B) Koncepční nástroje** – v podstatě **první stupeň vzniku budoucích právních předpisů**
- **Sestavení návrhů (plánů), jak v určité oblasti postupovat** (stanovit cíle, opatření k jejich naplnění a dát nějaké časové termíny)



- **C) Administrativní nástroje** = právními předpisy EU uložené povinnosti pro právnické a fyzické osoby
  - **Povinnost notifikace** = oznamovací povinnost vůči úřadům před určitou činností (např. *při nakládání s některými chemickými látkami*)
  - **Povolení** – nutné k některým činnostem s možným vlivem na ŽP
  - **Zákazy** – nejčastěji **souvisejí s regulací určitých produktů** (např. pesticidů, těžkých kovů, ...). U zákazů existuje **celá řada výjimek**
  - **Povinnost jednat** – zahrnuje např. nutnost vést přehledy o opatřeních k předcházení ekologickým haváriím, povinnost zpětného odběru určitých odpadů, ...

– **Povinnost informovat** = povinnost buď **vůči úřadům** nebo **vůči veřejnosti**. Patří sem i jednotné označování ekologicky příznivých výrobků symboly na obalech. Jindy jde o varovná a výstražná označení

- **D) Ekonomické nástroje**

- Finanční podpory (subvence)

- Obchodovatelná emisní povolení („emisní povolenky“)

– **Finanční podpory (subvence)** – na úrovni jednotlivých členských států jsou zakázány, přesto skoro všude fakticky existují. Subvence EU („evropské peníze“) pro oblast ŽP jsou poskytovány z tzv. **strukturálních fondů** nebo **Fondu soudržnosti (FS)**.

Členské státy je přijmou a podle svého výběru přidělují jednotlivým **projektům**.

- **Strukturální fondy (SF)** jsou nástroje na podporu regionů EU – např. Královéhradecký kraj společně s Libereckým a Pardubickým vystupuje vůči EU jako v rámci regionu označovaného NUTS II Severovýchod a v letech 2007- 2013 dostal od EU **možnost čerpat celkem 671 000 000 €**
- Existují dva strukturální fondy:
  - Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)
  - Evropský sociální fond (ESF)
- Peníze se SF jsou **čerpány** pro projekty na základě splnění definovaných požadavků.
- Projekty mohou předkládat **obce, kraje, ministerstva, podnikatelé, vlastníci dopravní infrastruktury, neziskové organizace, školy, výzkumná centra, ...**

NUTS II Severovýchod



# Příklady realizovaných projektů

- *Rekonstrukce I. úseku silnice II/297 z Janských Lázní do Svobody nad Úpou*
- *Doba realizace 1. duben 2011 až 30. říjen 2011*
- *Celkové způsobilé výdaje* **29 583 559,74 Kč**  
*Z toho dotace EU* **25 146 025,77 Kč**

- **Regenerace historického centra Huntířova.** V obci se opravilo centrum jedné z místních částí. V nefunkčním kostele vznikl prostor pro kulturní akce. Byl restaurován památník padlých a smírčí kříž. Vzniklo víceúčelového hřiště s umělým povrchem včetně parkoviště. Postavil se nový sociální objekt s klubovnou - slouží místním organizacím a spolkům. Na objektu jsou panely ekologické výchovy, na střeše solární panely. Čištění odpadních vod řeší kořenová čistička zakončená obnoveným původním rybníkem. Vzniklo nové dětské hřiště. Byla obnovena původní cesta ke starému hřbitovu a rekonstruována zeleň kolem hřbitova.
- **Doba realizace 11. srpen 2008 až 21. květen 2010**
- **Celkové způsobilé výdaje 19 696 138,10 Kč**  
**Z toho dotace EU 16 741 717,37 Kč**



- Informace o všech dosud realizovaných projektech v regionu NUTS II Severovýchod podpořených ze strukturálních fondů [najdete zde](#)

- **Fond soudržnosti (Kohezní fond)** je na rozdíl od strukturálních fondů určený na **podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů.**
- V současné době pomáhá všem **12 novým členským státům + Řecku, Portugalsku a Španělsku.**
- Nárok na pomoc z fondu má stát, který **nedosáhl 90 % průměru HDP Evropské unie** a který realizuje program „**hospodářské konvergence (změny)**“.
- Fond spolufinancuje **velké infrastrukturní projekty v oblasti ochrany životního prostředí a transevropských dopravních sítí (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy, městská doprava při dodržování zásad udržitelného rozvoje**

- Řídícím orgánem Fondu soudržnosti je v České republice **Ministerstvo pro místní rozvoj**, které koordinuje dva zprostředkující orgány fondu – Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo dopravy.

# Příklad realizovaného projektu

- *Trutnovska se týká např. velký projekt „Čistá horní Úpa“ probíhající v letech **2007-09** s rozpočtem **cca 400 mil. Kč** financovaný ze 65 % právě Fondem soudržnosti.*

*V celém úpském údolí bylo vybudováno 29 km svodů odpadových vod, které nyní nekončí v řece, ale v čističce v Bohuslavicích*

- Obchodovatelná emisní povolení („emisní povolenky“) – systém vznikl v roce 1975 v USA.

Každý podnik **dostane přiděleno povolení k vypouštění určitého množství** emisí znečišťujících látek do ovzduší.

Podnik může povolenky **volně prodávat**, což ho **motivuje** k zavádění technologií snižujících emise. Ušetřené emise prodá.

# Otázky:

1. Co je to komunitární právo ŽP?
2. Transpozice
3. Kde jsou obsaženy prameny evropského práva ŽP?
4. Uvedte maximum prvků, které EU řadí do problematiky ŽP
5. Základem primárního práva EU je .....
6. Nařízení
7. Směrnice
8. Rozhodnutí
9. Uvedte nejdůležitější směrnice v rámci ochrany ŽP v EU
10. Princip subsidiarity
11. Princip integrace
12. Princip předběžné opatrnosti
13. Princip nápravy škod u zdroje

- 14. Právní nástroje ochrany ŽP v EU – vyjmenujte**
- 15. Koncepční nástroje ochrany ŽP v EU**
- 16. Administrativní nástroje ochrany ŽP v EU**
- 17. Ekonomické nástroje ochrany ŽP v EU**
- 18. NUTS II Severovýchod**
- 19. Strukturální fondy EU**
- 20. Fond soudržnosti (FS)**
- 21. Obchodovatelná emisní povolení**
- 22. Která ministerstva mají v ČR na starosti agendu FS?**
- 23. V čem spočívá hlavní rozdíl mezi FS a strukturálními fondy?**
- 24. Povinnost jednat**
- 25. Povinnost informovat**
- 26. Povinnost notifikace**

# Zdroje:

- Damohorský, M. a kol. Právo životního prostředí. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003, 545 s.
- [http://europa.eu/index\\_cs.htm](http://europa.eu/index_cs.htm)
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Transpozice>
- <http://www.bak.cz/vodohospodarsky-projekt-cista-horni-upa-dokonceni.htm>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Fond-soudrznosti>
- <http://www.euroskop.cz/8631/sekce/fond-soudrznosti/>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/s>
- <http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/CZ-NUTS>
- <http://www.rada-severovychod.cz/modules/projects/index.php>
- <http://www.mmr.cz/>